

Aprilspøk eller akuttmedisin

Følgende historie fant sted i Sør Varanger første april 1995 og gjenfortelles her på oppfordring. Først litt om kommunen; en stor kommune i areal, men i underkant av 10 000 innbyggere. Tidligere dominerte industrien til A/S Sydvaranger, men etter konkursen er det omstillingstider og relativt stor arbeidsledighet. Grensen mot Russland er åpnet, og mange russiske turister og handelsreisende valfarter til Norge for å selge sine produkter i håp om å tjene til livets opphold i et ellers fattig land i øst.

Denne kvelden hadde jeg legevakt, og vakta gikk sin gang med noen sykebesøk avløst av konsultasjoner på legevaktsentralen på sykehuset. Det var en hustrig kveld, to til tre minusgrader, sludd i lufta og en kald vind kom inn fra nord.

Like før klokka 20.00 kom det inn en melding fra en person som fortalte at naboen som var bussjåfør, hadde virket veldig ustabil når han kom hjem fra ettermiddagsvakta, og vedkommende var veldig bekymret for sin nabo. Jeg ringte vedkommende og fikk da høre at denne bussjåføren var suicidal og veldig depriment.

Dette avstedkom et sykebesøk, og i det jeg kommer frem til huset der sjåføren bor er vedkommende i ferd med å gå inn i bussen. Vi blir enige om å ta en prat om problemene og går inn i huset der sjåføren bodde. Han fortalte da, om enn noe motvillig, om sine store problemer, som viste seg å bunne i både familiemessige og økonomiske problemer, og planen var å ta sitt liv ved å kjøre bussen utfor et stup ved Strømmen bru på vei mot Høybukthavnen lufthavn, ca fem km fra der vi befant oss.

Etter en lang samtale var det fortsatt umulig å få vedkommende til å endre på denne suicidal plan, og jeg var så smått begynt å vurdere om det kunne bli aktuelt med tvangsinnleggelse ved psykiatrisk sykehus. Det nærmeste sykehus av denne kategori ligger i Tromsø, og en slik innleggelse er alltid forbundet med mye planlegging da man ikke bare må ordne de rent medisinske formaliteter, men også sørge for transport, som oftest med ambulansedy, og dette tar som regel mye tid.

Mens jeg sitter slik og funderer på hva jeg skal gjøre, lyder alarmen fra det medbrakte akuttmedisinske vidunder av et håndapparat: «Lege og ambulansalarm, buss med ukjent antall russiske passasjerer har kjørt utenfor veien ved Strømmen bru, ligger helt nede i sjøkanten». Min suicidal bussjåfør ser på meg med store øyne da han har hørt meldingen like klart og tydelig som meg, og han utbryter: «Dette er vel ingen aprilspøk?». Jeg svarer at nei, dette er nok virkelig, og han sier da: «Du skal bare dra, jeg kan vente til en annen dag». Jeg repliserer: «Ja jeg vil jo nødig ha din buss i hodet når jeg står der nede». Han svarer: «Nei vær trygg, jeg skal ikke kjøre mer buss i dag». Vi blir enige

om at jeg skal ta kontakt med ham neste dag og så drar jeg mot ulykkesstedet.

Når jeg kjører ut mot Strømmen bru merker jeg at det har blitt litt mildere, slik at veibanen er blitt såpeglat, og jeg har store problemer med å holde bilen på veien i de knappe svingene. Det siste stykket ned mot brua som går over en kraftig tidevannstrøm som deler Langfjorden med Bøkfjorden er en lang relativt bratt bakke som ender i en 90 graders sving inn mot brua. Hele bakken nedover ser jeg spor etter et tungt kjøretøy som har vinglet frem og tilbake i kjørebanen, sannsynligvis i et forsøk på å bremse farta før svingen. Dette har imidlertid ikke lyktes, for midt i svingen før brua har bussen skrenset tvers over veien, veltet over autovernet og gjort et svaletup ned i ura og ligger på taket helt nede i sjøkanten. Jeg får stoppet slik at lysene fra min egen bil faller ned mot bussen, hopper ut og løper frem på kanten. Synet som møter meg fremkaller mange tanker i hodet: Hvorfor valgte jeg akkurat dette yrket? Hvorfor sa jeg ja til å bytte denne vakten med en kollega for bare noen dager siden? Hvorfor er ikke ambulansen, politiet og alle redningsfolkene kommet? Hvorfor er det så fryktelig kaldt?

Ut av bussen kravler og kryper det en rekke mennesker, alle mer eller mindre skadde, noen roper og hyler, andre er stille, noen går omkring i fjære i sjøkanten og leter etter eiendeler som ligger strødd omkring, og felles for dem alle er at de kun snakker et språk, russisk. Jeg roper det eneste russiske ordet jeg kan – *tavaritsj* – som betyr noe slikt som kamerat, men de ser bare dumt på meg.

Etter rask hoderegning kan jeg se 25–30 personer som kaver omkring i sne og mørke, og jeg tenker fortvilt på alt jeg har lært på ulike kurs om diverse fagledere, operative ledere, skadestedsleder, samlepass, AKP og samvirke på skadested. I det jeg står slik noen sekunder for å prøve å legge en plan for arbeidet på dette skadestedet ser jeg en kolonne med biler som kommer fra motsatt retning inn på brua. Jeg løper opp og ser at det er militære kjøretøyer samt en militær buss. Kolonnen stopper på mitt signal, og jeg spør etter ledende befal. Det viser seg at denne kolonnen utgjør sanitetstroppen ved Garnisonen i Sør Varanger, og at gutta er på vei til dimmefest. Kjøretøyene utgjøres av en buss og tre militære ambulanser, fullt utstyrt med alt av førstehjelpsutstyr forsvaret rår over, samt lysutstyr, tepper, bærer og lignende.

Jeg spør da om troppen som er på ca 20 mann kunne tenke seg å gjøre en innsats på skadestedet før de drar på fest, og de er med en gang klar for innsats. Nå blir det fart i sakene, for dette er gutter som er drillet på store ulykker viser det seg. Sammen med befalshavende ledelse organiserer jeg hjelpen slik at de minst skadde blir plassert i bussen, mens de som er mer skadd får plass i ambulansene som tar fire pasienter

EDB @ SPALTEN

Utpostens EDB-spalte med spørsmål, svar og synspunkter.

KONTAKTPERSON: John Leer, 5305 Florvåg

TLF. ARBEID: 56 15 74 00 TLF. PRIVAT: 56 14 11 33 FAX: 56 15 74 01

E-POST: john.leer@isf.uib.no

OM SIKKERHET:

Hvor sikker kan du bli og hvor sikker skal du være?

Utbyggingen og tilknytningen til Norsk Helsenett AS er nå i sving og alle legekantor som vurderer å knytte seg til helsenettet må gå gjennom sine edb-rutiner og regne med en kritisk vurdering av den fysiske installasjonen, driften og sikkerhetsløsninger. «Trinnvis» har vært omtalt tidligere i Utposten og er et utmerket redskap for en kritisk gjennomgang av egne edb-løsninger.

Rutiner, mulighet for lekkasjer og innbrudd er stikkord når helsenett og datatilsyn skal kikke oss nærmere i kortene. Fra å være selvdrevne og nokså isolerte små edb-øyer skal vi nå bli en intergrert del av et stort helsenettverk.

Sikkerhet er ikke bare teknologiske og programløsninger. Sikkerheten sitter i stor grad også i hodet. Hva gjør jeg, hvordan og med hvem? Hvem skal ha informasjon? Hva og hvem må jeg beskytte meg mot? Hva er mulige trusler ved elektronisk kommunikasjon?

Kontroll og kvalitetskontroll er nyttige, men slitte uttrykk. Vi ser en framvekst av holdninger og meninger om at vi kan sikre oss og beskytte oss mot alt og alle. Vi opplever økende grad av privatisering og persondyrking. Vi trenger beskyttelse mot innvandrere, terrorister, psykisk syke, krig, kata-

strofer, elendighet og alle slags farer. Er dette en sunn og ønsket utvikling?

Nei, vi må tenke og handle i positive baner: Hvem bør jeg samarbeide med og utveksle informasjon med? Hvem kan jeg lære av, og hvem bør jeg stole på? Hva kan bedre kommunikasjon og informasjonsflyt føre til av framgang og større trygghet?

Noen basisråd: Innfør enkle, gode og oversiktlige daglige edb-rutiner. Ta regelmessig sikkerhetskopi og forviss deg om at data kan gjenopprettes fra kopien. Installer antivirusprogram og oppdater virusdefinisjoner minst en gang pr uke. Brannmurer må være riktig konfigurert og vedlikeholdes. Brannmurer og rutere er for proffer – programbaserte brannmurer kan du klare selv.

Eksempel på (etter min mening bra) program:

BACKUP: BrightStor ARCserve Backup fra Computer Associates. **ANTIVIRUS:** Symmantec – Norton, Normann, E-trust fra CA. **BRANNMUR:** ZoneAlarm Pro fra Zone Labs

Vi snakkes i helsenettet!

Askøy, januar 2005

John Leer

hver. I løpet av 20 minutter er alle pasienter brakt ut av bussen, ingen er fastklemte, og i det første ambulans fra sykehuset ankommer er kolonnen på vei bort fra skadestedet med alle pasientene om bord, og det er også gitt livreddende førstehjelp til de som trenger det.

Mindre enn 40 minutter etter at ulykken er meldt fra AMK ankommer vi sykehuset med samtlige pasienter. Om dette ikke er nordnorsk rekord, så er det sannsynligvis ikke langt unna. Jeg føler meg nærmest euforisk over denne hurtige redningsaksjonen og har i denne gledesrusen ikke sett for meg hva som nå skjer. I mottagelsesavdelingen på Kirkenes sykehus oppstår nå det rene kaos. På et lite sykehus hvor katastrofealarmen blir utløst ved to til tre hardt skadde pasienter bæres det nå inn 34 russisktalende borgere med alle mulige skader, og dette blir fullstendig uoversiktlig. Jeg trodde i min lykkerus at min jobb var gjort så snart vi hadde fått pasientene til sykehuset, men blir raskt klar over at her må noe gjøres før systemet kollapser fullstendig. Etter litt telefonering blir vi så enige om å transportere de lettest skadde til

Sivilforsvarets anlegg (Fjellhallen) som er dimensjonert for å ta i mot langt mer enn 34, og hvor det er både kjøkken og sanitær anlegg samt soveplass til minst 40 mann i firemanns rom.

En kollega blir skramlet til å bistå i behandling av de skadde, mens en annen overtar den ordinære legevakta så lenge det er behov for det. Det lokale legekantoret blir tømt for sutursett og annet nødvendig utstyr, og så blir 24 pasienter transportert med buss til Fjellhallen. Her tilbringer jeg og min kollega resten av natta, fullt opptatt av å rense og sy sår, bandasjere og plastre, i lys fra to overheadprojektorer som sivilforsvaret kjekt stiller til disposisjon som operasjonslamper.

Alt har sin ende, og denne historien endte tre dager senere da våre russiske pasienter ble transportert hjem til Murmansk med en «ny» russisk buss. Ingen omkom i denne ulykken, mot alle odds kan man vel si. La denne historien være et innspill i debatten om akutt/katastrofemedisinen, hvor budskapet må være; Bruk fantasien, og håp på en passersjon flaks, så ordner det meste seg.

Ærbødigt, Bjørn Kvammen. Fortsatt primærlege i Kirkenes

